

DEJVID GEMEL

MRAČNI
PRINC

Samo mladi Aleksandar može da vrati magiju likova grčkih legendi, ukoliko ne podlegne pred duhom Haosa, protiv kojega se bori za svoju dušu

DEJVID GEMEL

MRAČNI PRINC

Preveo Željko Petrović

Mračni princ je posvećen, s velikom ljubavlju, svim mojim prijateljima u Randomu, prošlim i sadašnjim, kao i svima onima koji su iskusili značenje izreke: *Što glasnije govore o svojoj časti, mi brže prebrojavamo kašike.*

Zahvaljujem se mojim urednicima Debori Bejli, Šaron Vud i Džin Maund. Hvala Valeri Gemel, Idit Grejem, Steli Grejem, Stenu Nikolasu i Tomu Tejloru na sugestijama i neprocenjivim savetima.

KNJIGA I, 352. pre n. e.

PELA, Makedonija, leto

Zlatokosi dečak je sedeo sam, kao i obično, i pitao se da li će njegov otac umreti danas. Nedaleko odatle, s druge strane kraljevskog vrta, njegova dadilja je razgovarala sa dvojicom stražara koji su ga čuvali preko dana. Vojnici, ratnici mrkog pogleda, nisu gledali u njega, uzvrpoljili bi se kad god bi im prišao.

Aleksandar je navikao na takvo ponašanje. Iako je imao tek četiri godine, on je to razumeo.

Sa tugom se sećao prethodnih dana, kada je njegov otac u punoj ratnoj spremi šetao po istoj baštenskoj stazi, sa oklopom blistavim na suncu. Bio je tako veličanstven sa svetlucavim gvozdenim pločicama oivičenim zlatom i šest zlatnih lavova na grudima da je Aleksandar ispružio ruku da ga dotakne. Ali kada je njegova ruka krenula napred, Filip je brzo ustuknuo.

– Ne dodiruj me, dečko! – obrecnuo se.

– Neću te povrediti, oče – prošaputao je princ, gledajući u lice koje je prekrivala crna brada, lice sa slepim desnim okom ispod ružnog ožiljka na obrvi.

– Došao sam da se oprostim – promumlao je Filip – i da ti kažem da budeš dobar i marljivo učiš.

– Hoćeš li pobediti? – upitao je dečak.

– Pobjeda ili smrt, dečko – odgovorio je kralj, kleknuvši da pogleda sina u oči. Izgledao je opušteno, mada je zadržao kruti izraz. – Neki misle da ja ne mogu pobediti. Sećaju se da me je Onomarh pobedio prošli put. Ali – prošaputao je – kada mi se strela zabola u oko, pri opsadi Metone, rekli su da ću umreti. Kada me je uhvatila groznica u Trakiji, ljudi su se kleli da mi je srce prestalo da kuca. Ali ja sam Makedonac, Aleksandre, i ja ne umirem tako lako.

– Ja ne želim da ti umreš. Ja te volim – reklo je dete.

Za samo jedan tren Filipovo lice se smekšalo i on je podigao ruku kao da će pomaziti sina. Ali je taj tren prošao i kralj se podigao. – Budi dobar – reče. – Misliću na tebe.

Dečji smeh dopre do Aleksandra i trgnu ga iz zamišljenosti. Čuo je ciku ostale dece iz palate, s druge strane baštenskog zida. Uzdahnuvši, zapitao se čega li se igraju – lova na kornjaču ili možda Hekatinog dodira. Ponekad ih je posmatrao sa prozora svoje sobe. Jedno dete bi bilo Hekata, boginja smrti, pa bi jurilo druge, tražilo njihova skrovišta, a kada bi ih dodirnulo, pretvaralo ih je u robove. Igra bi se završavala kada bi sva deca bila pronađena i pretvorena u robove smrti.

Aleksandar zadrhta iako je bio na suncu. Niko ga nije zvao da učestvuje u njihovim igrama. On pogleda u svoje male šake.

Nije hteo da ubije psa, voleo je to štene i trudio se da bude smiren dok bi ga mazio. Ali jednog dana, razigrano štene je skočilo na njega i oborilo ga a njegova ruka je poput zmije poletela i lupnula ga po vratu. Ukočenog pogleda, pas je istog trenutka pao, trzajući noge. Uginuo je za nekoliko sekundi, ali je još gore bilo to što se ubrzo nakon toga raspao i ispunio zadahom smrti vrt.

– Ja nisam kriv – želeo je da kaže. Ali znao je da jeste, znao je da je proklet.

Ptice su pevale u krošnjama visokog drveća i Aleksandar se nasmeši kada ih ugleda. Sklopivši svoje zelene oči, on dopusti da ga ispuni ptičja pesma, da se pomeša sa njegovim mislima. Ptičji poj je počeo da dobija značenje i on je mogao da ga odgonetne. Nisu to bile reči već osećanja, strah, sićušni bes. Ptice su vrištale upozoravajući jedna drugu.

Aleksandar podiže pogled i zapeva. – Moje drvo! Moje drvo! Beži! Beži! Moje drvo! Moje drvo! Ubiću te ako ostaneš!

– Deca ne bi trebalo da pevaju o ubijanju – reče dadilja oštrim tonom, približivši se, ali ne sasvim; uvek je ostajala van njegovog domašaja.

– To ptice pevaju – odgovori joj on.

– Trebalo bi da udeš, sunce je vrelo.

– Deca se još uvek igraju s one strane zida – usprotivi se on. – A ja volim da sedim ovde.

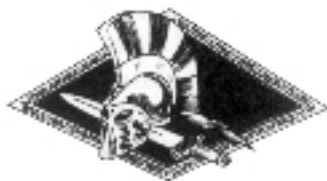
– Uradićeš kako ti je rečeno, mladi prinče! – viknu ona. Njegove oči zaplameše, gotovo je mogao da čuje neki mračni glas unutar sebe kako mu šapuće: *Povredi je! Ubij je!* On proguta knedlu, stišavajući plimu besa.

– Poći ću – reče mekim glasom. Ustade i krenu ka njoj, ali se ona brzo izmaknu u stranu kako bi on prošao; polako ga je sledila dok je išao ka svojoj sobi. Sačekao je da ona ode, a zatim se iskrao u hodnik i potrčao ka prostorijama svoje majke. Gurnuvši vrata, provirio je unutra.

Olimpija je bila sama i kada je ušao, nasmešila se, raširivši ruke. On joj pritrča i zagrli je, zagnjurivši lice u meku kožu njenih grudi. Nikada nije postojao neko tako lep kao njegova majka, i on se još čvršće pribi uz nju.

– Vreo si – reče Olimpija i skloni njegovu zlatnu kosu sa čela, mazeći ga. Napunila je čašu vodom, a on je pohlepno ispi.

- Da li su časovi bili dobri danas? – upitala ga je.
- Nema časova, majko. Stagra je bolestan. Kada bih imao ponija, da li bi i on umro?
- On ugleda bol na njenom licu dok ga je privlačila sebi i tapšala po leđima.
- Ti nisi demon, Aleksandre. Ti poseduješ veliki dar, ti ćeš biti veliki čovek.
- Ali, da li bi poni umro?
- Mislim da bi – priznade ona. – Ali kada budeš stariji, naučićeš kako da obuzdavaš svoj talenat. Budi strpljiv.
- Ja ne želim nikoga da ubijem. Juče sam uspeo da nateram pticu da mi sleti na dlan. Sedela je tamo dugo pre nego što je odletela. Nije uginula. Stvarno!
- Kada ti se otac vrati u Pelu, otići ćemo na more i plovićemo na čamcima. Svideće ti se to. Povetarac je hladan, plivaćemo.
- Hoće li se on vratiti? – upita Aleksandar. – Neki ljudi pričaju da će ga Fokiđani ubiti. Govore da je gotovo sa njegovom srećom, da su ga bogovi napustili.
- Čuti! – prošaputa ona. – Nije pametno izgovarati takve stvari. Filip je veliki ratnik, a ima i Parmeniona.
- Fokiđani su ga već pobedili, pre dve godine – reče dečak. – Dve hiljade Makedonaca je poginulo. Sada nam Atinjani pljačkaju obale a Tračani su se okrenuli protiv nas.
- Ona klimnu i uzdahnu. – Previše toga čuješ, Aleksandre.
- Ja ne želim da on umre, iako me ne voli.
- Ne smeš to da govoriš! Nikada! – vrisnu ona, uhvativši ga za ramena i prodrmavši ga žestoko. – Nikada! On te voli. Ti si njegov sin. Njegov naslednik.
- To me boli – on prošaputa, sa suzama u očima.
- Izvini – reče ona privlačeći ga u zagrljaj. – Toliko ima toga što bih želela da ti kažem, da ti objasnim. Ali još si premlad.
- Shvatiću – uveravao ju je.
- Znam. To je razlog zbog kojeg i ne mogu da ti kažem.
- Sedeli su u tišini neko vreme, Aleksandar je osetio toplinu i pospanost u naručiju svoje majke. – Vidim ih sada – reče on pospanim glasom. – Polje je pokriveno cvetovima žute i purpurne boje. A tu je i otac u svom zlatnom oklopu. Stoji pored velikog sivca, Aheja. A vidim i neprijatelje. Oh, majko, ima ih na hiljade. Vidim njihove štitove. Gledaj! Tamo je znak Sparte, i sova Atine i, ne znam šta još, ali vidim oznake Fere i Korinta, toliko ih mnogo ima. Kako da ih otac sve pobedi?
- Ne znam – prošaputa Olimpija. – Šta se dešava sada?
- Počinje bitka – odgovorio je dečak.

POLJE KROKUS, leto

Filip Makedonski protrlja ožiljak iznad svoga slepog oka, gledajući ka fokiđanskoj vojsci, udaljenoj pola milje. Više od dvadeset hiljada pešadinaca bilo je postrojeno na ravnici, s hiljadu konjanika u produžetku, desno iza njih. On pogleda makedonsku liniju, koju je sačinjavalo petnaest hiljada pešaka postrojenih u centru i tri hiljade konjanika raspoređenih na oba krila.

Polje je bilo prekriveno purpurnožutim i rozebelim cvetovima i njemu se u tom trenutku učinilo skoro nezamislivim da će za nekoliko trenutaka stotine, možda i hiljade ljudi izgubiti živote, a njihova krv natopiti zemlju. Pomisao da će ti cvetovi brzo biti zgaženi i pretvoreni u prašinu ispod požutele trave Krokuskog polja izazvala je u njemu žaljenje i osećaj da čini zločin prema bogovima lepote. *Ne budi glup*, rekao je sebi. *Ti si izabrao ovo bojište*. Bilo je ravno i pogodno za konjicu, a Filip je zapovedao kopljanicima iz Tesalije, najboljim konjanicima u Grčkoj.

Dva dana ranije, munjevitim maršem preko pličaka reke Penej, makedonska armija je iznenadila branitelje lučkog grada Pagase. Grad je osvojen za tri sata. U sumrak su Makedonci koji su stajali na grudobranima ugledali ratne trireme Atinjana kako mirno plove preko zaliva. Ali, pošto je Pagasa osvojena, trireme nisu imale gde da pristanu – vojnici koje su prenosile nisu mogli da pomognu neprijatelju. Najbliži plitki zaliv bio je udaljen dan plovidbe i četiri dana marša, tako da bi atinska armija stigla prekasno.

Kako je na taj način od atinskog napada bio osiguran s leđa, Filip je bio samouvereniji pred predstojeću bitku. Ovoga puta Onomarh nema gde da sakrije svoje ogromne katapulte, nema strmih, drvećem obraslih planina, sa kojih može poslati leteću smrt. *Ne, ovo je bitka čoveka protiv čoveka, protiv armije*. Filip se još uvek, s užasom, sećao ogromnog kamenja koje je padalo s neba na Makedonce, i još je čuo užasavajuće krike smrskanih ljudi na izdahu.

Ali danas će biti drugačije. Danas su šanse podjednake.

A ima i Parmeniona.

Pogledao je nalevo, tražeći Spartanca, i ugledao ga kako jaše uz krilo vojske i razgovara sa jahačima, umiruje mlađe vojnike i podiže raspoloženje veterana.

Filipa obuze bes. Spartanac je došao u pomoć Makedoniji sedam godina ranije, kada je nacija bila opkoljena neprijateljima sa svih strana. Njegove strateške veštine su bile velike i značajne, on je Filipovu neiskusnu armiju, koju su činili seljaci i zemljodolci, pretvorio u silu od koje su narodi zazirali.

Voleo sam te tada, pomisli Filip, sećajući se dana kada je bio opijen pobedama nad Ilirima na zapadu i Peoncima na severu. Grad za gradom je padao a moć Makedonije je rasla. Ali uvek su te pobede pripadale Parmenionu, strategu, čoveku čiji su planovi donosili pobede već više od četvrt veka, u Tebi, Frigiji, Kapadokiji i Egiptu.

Filip zakloni svoje zdravo oko naprežući se da bolje osmotri fokiđanski centar, gde se nalazio Onomarh sa svojom gardom. Ali je udaljenost bila prevelika, sunce se odbijalo o mnogobrojne oklope, štitove i šlemove, i on nije mogao da razazna svoga neprijatelja.

Šta bih dao da mi se pod mačem nađe tvoj vrat – prošaputa.

– Rekli ste nešto, gospodaru? – upita Atal, kraljev prvak. Filip se okrenu ka ratniku ledenog pogleda.

– Da, ali sebi u bradu. Vreme je. Naredi da krenu napred!

Filip pride sivcu, uhvati ga za grivu i jednim pokretom skoči na leđa konja. Uškopljenik se prope i zaništa, ali je Filip nogama čvrsto stiskao stomak konja. – Miran! – reče kralj umirujućim glasom. Mladi vojnik pritrča noseći Filipov gvozdeni šlem s velikom perjanicom. Bio je toliko uglačan da se sijao kao srebro; kralj ga prihvati i pogleda u lice boginje Atene, koje je ukrašavalo čelo šlema. – Budi uz mene danas, gospo – reče stavljajući šlem na glavu. Drugi čovek podiže Filipov štit i kralj provuče levu ruku kroz kožne trake, namestivši štit na svoju podlakticu.

Prva četiri odreda, jedanaest hiljada ljudi, krenuše na neprijatelja. Filip pogleda ka Parmenionu, koji je stajao na levom krilu sa dve hiljade konjanika i dva odreda pešadije u rezervi. Spartanac mahnu kralju i pogleda ka bojištu.

Filipu je srce ubrzano tuklo. Još je osećao gorčinu poraza nakon poslednjeg susreta sa Onomarhom. Dan je bio isti, divan i sunčan, nebo bez oblaka, i Makedonci su marširali ka neprijatelju. Samo, tada su planine sa obe strane skrivale velike opsadne sprave koje su bacale ogromno kamenje na Makedonce, razbijajući formaciju, lomeći kosti i uništavajući živote. A potom ih je napala neprijateljska konjica i Makedonci su se razbežali.

Filip će dugo pamtititi taj dan. Šest godina nije bio poražen, pobede su sledile jedna za drugom, kao da su to bogovi uredili. I sve se izmenilo u jednom

užasnom času. Makedonska disciplina brzo se uspostavila te večeri i oni su se organizovano povukli. Ali, prvi put u svome životu Filip je pretrpeo poraz.

Još više ga je razdraživala činjenica da Parmenion nije bio prisutan. On je bio na severozapadu, gde je ugušio ilirski ustanak. Šest godina je kralj morao da deli pobede sa svojim generalom, ali taj jedini poraz je bio samo njegov.

Filip se trže iz prošlosti i doviknu Atala. – Pošalji kritske strelce. Kraljev najbolji čovek okrenu konja i jurnu nizbrdo ka strelcima, njih petsto očekivalo je naredbu. Lako opremljeni, samo sa štitnikom za grudi od štavljene kože, Krićani potčraše i razviše se u liniju iza odreda koji je napredovao.

Dve stotine koraka desno od Filipove pozicije stajao je drugi general, Antipatar, sa hiljadu konjanika. Filip trgnu uzde i potera konja da stane pored njega u prvi red. Konjanici, mahom makedonski plemići, klicali su dok im je prilazio i on im otpozdravi mahanjem.

Izvukao je mač i poveo konjicu lagano, skrećući desno od makedonske pešadijske linije. – Eno ih, dolaze! – viknu Antipatar, pokazujući ka fokiđanskoj konjici. Neprijateljski konjanici su jurišali ka njima spuštenih kopalja.

– Makedonija! – viknu Filip i obode konja u galop, a svi njegovi strahovi nestadoše dok su Makedonci jurišali preko polja kao grmljavina.

Parmenionove bledoplave oči se skupiše dok je posmatrao bojište. Video je kako Filip i njegovi družbenici jurišaju na desnom krilu. Poravnali su se sa makedonskom pešadijom, koja je spojila štitove a osamnaest stopa duge sarise gvozdениh vrhova uperila ka neprijateljskim redovima; kritski strelci su išli iza njih odapinjući strele na fokiđanski centar.

Sve se odvijalo prema planu, ali Spartanac nije bio spokojan.

Kralj je bio vrhovni komandant svih makedonskih snaga, ali je Filip uvek insistirao da u bitku jaše na čelu svojih ljudi, rizikujući život zajedno sa njima. *Njegova hrabrost je bila i blagoslov i prokletstvo*, mislio je Parmenion. Sa kraljem među sobom Makedonci su se borili još bolje, ali ako bi Filip pao, ljude bi strah obuzeo brže nego što bi se letnji požar proširio po suvoj travi.

Kada bi se Filip našao u središtu bitke, Parmenion je bio zadužen za strategiju, pazio je na znake koji bi ukazivali na slabost, a od toga je zavisilo kojoj će se strani prikloniti ratna sreća.

Iza njega su bili tesalski konjanici, očekujući njegovo naređenje, dok je ispred stajao peti odred pešadije, mirno posmatrajući bitku. Parmenion je skinuo svoj šlem sa belom krestom i prstima prošao kroz oznojenu, kratko podsečenu smeđu kosu. Mislio je samo na jedno.

Šta Fokiđanin planira?

Onomarh nije bio prosečan general. Tokom prethodne dve godine, od kada je preuzeo komandu nad fokiđanskom vojskom, kretao se sa svojim snagama

po centralnoj Grčkoj, pokazujući zavidnu veštinu. Zauzeo je tu ključne gradove i opljačkao beočansko uporište u Orhomeni. Bio je lukav vođa, postupao je po instinktu, i bio poštovan od svojih potčinjenih. Parmenion je znao da se njegova strategija bezuslovno zasnivala na napadu. Zato ga je iznenadila defanzivno postavljena pešadija i konjica koja je sama krenula napred.

Nešto nije bilo u redu. Parmenion je to osećao. Zaklonivši oči od sunca, on još jednom pažljivo pogleda bojno polje; bilo je ravno, sa linijom niskih brežuljaka na desnoj strani i malom pošumljenom oblasti pola milje ulevo. Nije bilo opasnosti s leđa, Pagasa je bila osvojena. *Pa onda, pomisli ponovo, kakav je Fokiđaninov plan bitke?*

Parmenionovo razmišljanje presekao je makedonski bojni poklič, vojnici su u odredima potrčali ka neprijatelju i zarili sarise u fokiđanske redove. Mogli su se čuti krici ranjenih, prigušeni zvukom štitova koji se sudaraju. Parmenion se okrenu ka jahaču pored sebe, privlačnom mladiću koji je nosio šlem sa crvenom krestom. – Nikanore, uzmi pet odreda i odjaši do šume. Zaustavi se na dvostrukom dometu luka i pošalji izviđače. Ako je šuma čista, okreni se i čekaj na moj znak. Ako nije, spreči da se neprijateljske snage spoje sa Onomarhom. Da li si razumeo?

– Da, gospodine – odgovori Nikanor salutirajući. Parmenion je posmatrao kako petsto ljudi kasom odlazi ka šumi, a zatim pogleda ponovo ka brdima. Nije bilo teško predvideti makedonsku formaciju, pešadija u centru a konjica na oba krila. Onomarh je to sigurno znao.

Makedonska pešadija se borila prsa u prsa, u zbijenoj falangi dubine šesnaest redova i širine stotinu pedeset štitova. Prvi odred, kraljeva garda kojoj je komandovao Teoparl, probila je fokiđansku liniju.

– Ne predaleko! – prošaputa Parmenion. – Zakosi liniju i čekaj na podršku! Bilo je veoma bitno da četiri odreda ostanu u bliskom kontaktu, jer ako se razdvoje, bročano nadmoćniji neprijatelj može da ih opkoli. Spartanac se opustio kada je video kako leva strana kraljevih gardista čvrsto stoji u mestu dok desno krilo ide napred. Falanga je napravila polukružni manevar i potisnula Fokiđane. Drugi odred samo što se nije spojio sa njima. Parmenion pogleda u treći odred, koji je pod teškim napadom prestao da se kreće napred i svoju liniju povio unazad.

– Kenuse! – viknu Parmenion. Ratnik širokih ramena u centru rezervnog odreda podiže pogled i pozdravi. – Pruži podršku trećoj – uzviknu general.

Peti odred, jačine dve i po hiljade ljudi, krenu napred. Nisu trčali preko polja, već su išli polako, održavajući poredak. *Dobro izvedeno*, pomisli Parmenion. Kada osećanja uzavru, zbog straha i uzbuđenja, dešava se da komandant prerano povede svoje ljude u juriš, ili da ih izmori trčanjem kako bi se što pre uključili u bitku. Kenus je bio pouzdan oficir, ostajao je smiren u

teškim situacijama. Znao je da će njegovim ljudima u teškim oklopima trebati sva snaga kada bitka počne, a ne pre toga.

Iznenada, na levoj strani, makedonska linija se izboči i puče. Parmenion opsova kada vide kako neprijatelj stupa čvrsto spojenih štitova. Nije ni morao da gleda u oznake na njihovim štitovima da bi znao iz koga su grada došli; bili su to Spartanci, izvanredni borci, kojih su se bojali svi na svetu. Treći odred pobeže ispred njih i Spartanci započeše sa obuhvatom garde.

Ali Kenus i peti odred bili su blizu njih. Sarise se spustiše i falanga jurnu napred. Spartanci se, iznenada ugroženi s boka, povukoše, i Makedonci ponovo uspostaviše formaciju. Zadovoljan što je trenutna opasnost otklonjena, Parmenion okrenu svog konja i krenu ka desnom krilu, praćen Tesalcima.

Kralj i njegovi družbenici borili su se prsa u prsa sa fokiđanskom konjicom, ali je Parmenion video kako Makedonci lagano potiskuju neprijatelja. Pogledao je levo i video da je Nikanor sa svojih petsto ljudi zastao pred šumom i poslao izvidnike u nju.

Pozvao je glasnika, i izdao mu nova naređenja za Nikanora u slučaju da je šuma prazna, i ponovo pogledao ka brdima. Ako je Onomarh planirao neko iznenađenje, ono mora doći otuda. Još jednom je pogledao u centar i video da je Kenus sa svojim petim odredom zaustavio nalet Spartanaca; borio se za spajanje sa Teoparlom i gardom. Treći odred se pomešao sa četvrtim i ponovo je potiskivao fokiđansku liniju.

Parmenion je imao dva izbora. Mogao je da odgalopira i pomogne kralju ili da napadne neprijatelja sa levog boka. Dodirnuo je petama svoga pastuva i krenuo još više ka desnom krilu. Jedan jahač se izdvoji iz bitke i galopom dojaha do Parmeniona; imao je nekoliko plitkih rana na rukama, a desni obraz mu je bio rasečen.

– Kralj je naredio da podrži desno krilo. Neprijatelj je skoro pobeđen.

Spartanac klimnu glavom i okrenu se ka Berinu, tesalskom princu orlovskog izgleda. – Uzmi petsto konjanika i priđi s desne strane pre nego što se spojiš sa Filipom.

Berin klimnu i uzviknu naređenja, a njegovi ljudi se kasom uputiše niz bojište. Ranjeni glasnik priđe bliže Parmenionu. – Kralj je naredio da se pošalje sva rezerva – prošaputa.

– Učinio si dosta toga, mladiću – reče Parmenion. – Idi sada u logor i neka se hirurg postara za tvoje rane. Nisu duboke ali gubiš mnogo krvi.

– Ali, gospodine...

– Uradi kako sam ti rekao – reče Parmenion okrećući se na drugu stranu. Kada je glasnik odjahao, drugi tesalski komandant priđe na svom konju. – Šta da radimo, gospodine? – upitao je.

– Čekaćemo – odgovorio je Parmenion.

Filip Makedonski okrenu konja, držeći mač sa koga je kapala krv, i pogleda nazad. Berin je sa petsto Tesalaca obišao polje sa desne strane i jurišao na bok fokiđanske konjice, ali je Parmenion i dalje čekao. Filip opsova. Fokiđanski ratnik se probio kroz spoljašnju makedonsku liniju i jurišao ka njemu sa uperenim kopljem. Filip trznu uzde nalevo i gvozdeni vrh prolete pored njega, zabivši se u bok njegovog uškopljenika. Životinja se prope od bola, ali Filip, iako je klizio nazad, udari spoljašnjom stranom mača ispod Fokiđaninovog zaobljenog šlema i preseče mu grlo. Od nepodnošljivog bola, Filipov konj se ponovo prope, a zatim pade. Filip odskoči, ali ga jednim kopitom konj zakači po kuku i obori.

Videvši da je kralj pao, Fokiđani krenuše u kontranapad, ali se Filip prevrnu i podiže. Odbaci štit i potrča ka prvom od napadača; ratnikovo koplje mu okrznu grudni oklop, te on odskoči i povuče ratnika s konja na zemlju, pa ga ubode u prepone i stomak. Potrčao je ka konju, uhvatio ga za grivu i u jednom skoku se našao na njegovim leđima. Međutim, već je bio opkoljen fokiđanskim ratnicima.

Jedno koplje napravi duboku brazdu na Filipovoj desnoj butini, a mač se odbi o bronzani štitnik za zglob i napravi mu rez na levoj nadlaktici. Kralj je blokirao udarac i zario svoj mač ratniku među rebra.

Berin i Atal tada, zajedno sa drugim jahačima, napadoše Fokiđane i prisiliše ih da se udalje od kralja.

Neprijateljska konjica je počela da beži i Makedonci pokuljaše napred ka protivničkoj pešadiji. U tom kratkom zatišju, Filip ugleda svoga neprijatelja Onomarha kako stoji u centru pešadijskog poretka i bodri svoje ratnike. – Ka meni! – povika Filip, a njegov glas odjeknu kroz zveket mačeva. Makedonci se okupiše oko njega, kralj obode konja i trkom jurnu ka prvom redu štitova.

Fokiđanska linija se uvuče i zamalo prсну, ali je Onomarh naredio drugom odredu pešadije da krene napred i odbije napad, te oni potisnuše Filipa. Koplje se zari pravo u srce njegovog konja. Životinja se sruši ali je i ovoga puta Filip spretno odskočio.

– Gde si, Parmenione? – on povika.

Spartanski general je osetio da u ljudima koji su stajali iza njega raste napetost. Poput svih ratnika, i oni su znali da ishod bitke može prevagnuti na nečiju stranu za svega nekoliko trenutaka. To se upravo dešavalo. Ako Filipova konjica bude potisnuta, Onomarh bi mogao da pobedi tako što će iskoristiti brojnost svoje pešadije i rascepiti makedonski centar. Parmenion pogleda nalevo. Deo neprijateljske pešadije jurio je iz šume, ali im je Nikanor

sa svojih petsto ljudi preprečio put. Nije mogao sa tolike razdaljine da proceni brojnost neprijatelja protiv kojih se Nikanor upustio u teški boj, pa je mu poslao još dvesta ljudi u pomoć.

– Gledajte! – povika jedan od Tesalaca, pokazujući ka liniji brežuljaka na desnoj strani.

Stotine konjanika se pojavilo na vrhu. Filip je sa konjicom družbenika bio opkoljen.

Fokiđani jurnuše.

Parmenion mahnu rukom. – Napred za Makedoniju! – povika. Izvukavši svoj mač, Spartanac obode konja i galopom se uputi ka boku Fokiđana. Iza njega, osam stotina preostalih Tesalaca potegnu svoje zakrivljene konjičke sablje i jurnu za njim u bojnom pokliču.

Dve vojske se sudariše na obronku brda iznad uskomešane mase vojnika koja se borila za kontrolu centralnog dela bojišta.

Videvši da je njegova konjica presretnuta, Onomarh povika nova naređenja svojim ljudima, koji hrabro pokušase da naprave zid od štitova oko njega. Ali su Makedonci nadirali sa tri strane: Teoparl i garda pojavili su se spređa, Kenus je sa petim odredom potiskivao Spartance sleva, a kralj je sebi krčio krvavi put zdesna.

Tela su ležala na sve strane, izgažena stopalima falangita pod teškim oklopom, i na uskovitlanom tlu bojišta nije se više mogao videti nijedan cvet.

Filip je bio prestao da misli o lepoti cvetova. Uzjahao je svog trećeg konja i probijao se kroz fokiđanske štitove. Udario je mačem preko lica ratnika i video kako čovek nestaje pod kopitima makedonskih konja. Onomarh mu je bio blizu pa je bacio džilit, ali on prelete preko Filipove glave.

Iznenada su se Fokiđani, predosećajući da je bitka izgubljena, razbežali na sve strane. Onomarhovi snovi o osvajanju bili su srušeni, on izvuče mač i stade, očekujući smrt. Teoparl i garda se probiše kroz poslednju liniju odbrane, i kada se Onomarh okrenuo da sačeka napad, sarisa mu probi kožni kilt, zari se u kuk i pokida veliku arteriju na preponama.

Videvši fokiđanskog vođu mrtvog i njegovu armiju u paničnom bekstvu, najamničke jedinice i odredi iz Atine, Korinta i Sparte započese borbeno povlačenje preko Krokusškog polja.

Filip je sjahao kraj svog mrtvog neprijatelja. Odsekao je Onomarhovu glavu i natakao je na sarisu, pa podigao visoko u vazduh kako bi je svi videli.

Bitka je bila gotova a pobeda je bila Filipova. Kralj je osetio ogroman umor. Bolela ga je svaka koščica, a ruka kojom je držao mač bila je vrela. Pustio je da mu sarisa padne na tlo, skinuo je šlem i seo na zemlju, gledajući okolo po bojištu. Na stotine ljudi i konja ležalo je mrtvo, a biće ih i više jer je makedon-

ska konjica progonila Fokidane koji su bežali. Parmenion dojah do mesta gde je sedeo Filip. Sjahao je i naklonio se kralju.

– Velika pobeda, gospodaru – reče tihim glasom.

– Da – složi se Filip, i pogleda svojim jedinim okom Spartanca u lice. – Zašto nisi došao kada sam poslao po tebe?

Atal, Nikanor, Berin i još neki oficiri bili su u blizini i pogledali su u Spartanca očekujući njegovo odgovor. – Tražio si od mene da nadgledam bitku, gospodaru. Verovao sam da Onomarh ima ljude u rezervi, i imao ih je.

– Proklet bio! – zaurlao je Filip i skočio na noge. – Kada kralj izda naređenje, ono se mora izvršiti! Da li razumeš tu prostu činjenicu?

– Naravno – odgovorio je Spartanac, zažarenih očiju.

– Gospodaru – umešao se Nikanor – da je Parmenion došao ranije, ti bi bio u zamci.

– Umukni! – zagrmeo je Filip. Još jednom se okrenu ka Parmenionu. – Neću da u svojoj službi imam čoveka koji ne sluša moja naređenja.

– Taj će se problem lako rešiti, gospodaru – reče Parmenion hladnim glasom. Poklonio se, okrenuo, uhvatio uzde svoga konja i dugim koracima napustio bojno polje.

Filipov gnev se nije stišao sve do večeri. Iako su mu rane bile plitke, jako su ga bolele. Bio je turoban, znao je da je bio nepravedan prema Parmenionu, ali je to na neki čudan način samo još više povećavalo njegovu ljutnju. Taj čovek je uvek u pravu. Kraljeve rane su bile previjene zavojima natopljenim vinom i uprkos protivljenju hirurga Bernije, Filip je nadgledao odnošenje svih teško ranjenih Makedonaca do poljske bolnice ispred Pagase, pre nego što se uveče vratio u osvojenu palatu u centru opustelog grada. Odatle je posmatrao smaknuće šest stotina Fokidana, koje je zarobila konjica. Ubistva su mu popravila raspoloženje. Onomarh je bio snažan neprijatelj i stožer oko kojeg su se okupljali svi oni koji su se plašili Makedonije. Bez njega, putevi ka središnjoj Grčkoj bili su otvoreni.

U sumrak Filip uđe u veliki andron sa devet divana. Na oslikanim zidovima, delu tebanskog umetnika Natila, bile su uglavnom scene iz lova na lavove. Filip je zadivljeno posmatrao njihove žive boje. Slikar je očigledno bio čovek koji se razume u lov. Njegovi konji su bili životni, lavovi vitki i krvoločni, a u stavu lovaca primećivali su se i strah i hrabrost. Filip je odlučio da pošalje po slikara kada se rat završi. Takve scene će izgledati veličanstveno u palati u Peli.

Jedan po jedan, stizali su Filipovi oficiri i donosili izveštaje o gubicima. Teoparl, komandant garde, imao je sto deset mrtvih i sedamdeset ranjenih. Antipater je izvestio o osamdeset četvorici mrtvih družbenika. Ukupni gu-

bici Makedonaca bili su trista sedam poginulih i dvesta dvadeset sedam ranjenih.

Fokiđani su doslovno bili uništeni. Dve hiljade poginulo je na bojnopolju i još se najmanje hiljadu udavilo u uzaludnom pokušaju da se domognu atinskih trirema, koje su čekale na moru.

Te poslednje vesti su potpuno oraspoložile Filipa. Protegnu svoje snažno telo na divanu pokrivenom svilom i isprazni peti pehar vina, osećajući kako mu napetost isparava. Pogledao je svoje oficire i nasmejao se. – Ovo je dobar dan, prijatelji – reče sedajući i nalivajući vino iz srebrnog bokala. Ali raspoloženje je bilo turobno i niko mu se nije pridružio u zdravicu. – Šta je sa svima vama? Zar se ovako proslavlja pobjeda?

Teoparl ustade i nezgrapno se nakloni. Bio je vrlo krupan čovek, sa crnom bradom i crnim očima. – Molim za dozvolu da odem, gospodaru – on reče dubokim glasom, u kome se osećao dah severnjačkih planina. – Želeo bih da obiđem svoje ljude.

– Naravno – odgovorio je Filip. Nikanor ustade sledeći, pa Kenus i Antipater. Za nekoliko minuta ostao je samo Atal.

– Šta, za ime Hekate, nije u redu sa njima? – upitao je kralj, trljajući svoje slepo oko.

Atal pročisti grlo i nasu vino pre nego što je odgovorio, a zatim njegov hladni pogled susrete Filipov. – Žele da vide Parmeniona pre nego što napusti Pagasu – reče mu Atal.

Filip odloži svoj vinski pehar i zavalio se u jastuke na divanu. – Bio sam previše grub – reče.

– Ne, nipošto, gospodaru – ubaci se Atal. – Izdao si naredenje i ono nije bilo izvršeno. A sada ćeš možda morati da izdaš još jedno.

Filip je zurio u svoga prvaka, pa uzdahnu. – Ah, Atale – reče tiho. – Jednom ubica, uvek ubica? Misliš li da bih se morao bojati čoveka koji je sve ove godine radio na tome da Makedonija bude bezbedna?

Atal se osmehnu pokazujući zube, velike poput nadgrobnih spomenika. – To je na tebi da odlučiš, Filipe – prošaputa on. Jednim okom kralj je i dalje zurio u svog prvaka, prisećajući se njihovog prvog susreta u Tebi, pre devetnaest godina, kada je Atal bio u službi Filipovog ujaka Ptolomeja. Ubica je, iz nepoznatog razloga, spasio Filipa i od tad mu verno služio; bio je hladan čovek koji nije imao prijatelja.

– Neću da ubijem Parmeniona – reče Filip. – Idi i reci mu da dođe kod mene.

– Misliš li da hoće?

Filip slegnu ramenima. – Svejedno, reci mu.

Atal ustade i pokloni se, ostavljajući Filipa samog sa vinskim peharom. Kralj priđe prozoru i vide u zalivu dvanaest usidrenih atinskih trirema, o čije

se uglačane trupove odbijala mesečina. Vitke, savršene izrade i smrtonosne u bici, imale su tri reda vesala koja bi brzinom konjskog galopa mogla potirati njihove bronzane kljunove na pramcima da bi drvo slabijih brodova bilo pretvoreno u iverje.

Jednog ću dana i ja imati flotu koja će moći da im se suprotstavi, pomislio je Filip.

Njegovo slepo oko je počelo da pulsira od bola i on se okrenu od prozora, te nasu sebi još jedan pehar vina. Umoran, spustivši se na divan, polako ga je ispijao čekajući svog prvog generala.

Da li je to samo zavist, Parmenione, upita se glasno. *Voleo sam te nekada. Ali sam tada bio mlad a ti si bio poput Boga rata, neporažen, nepobediv. Ali sada?* Začuo je korake i ustavši, stao na sredinu sobe.

Parmenion je ušao u sobu praćen Atalom. Filip priđe ubici i stavi mu ruku na rame. – Ostavi nas same, prijatelju – reče on.

– Kako vi želite, gospodaru – odgovorio je Atal, ledenog pogleda.

Kada su se vrata zatvorila, Filip se okrete. Parmenion je stajao ukrućeno, nije nosio oklop, bledoplava tunika je prekrivala njegovo mršavo telo, a preko ramena mu je bio prebačen sivi plašt za jahanje. Filip se zagleda u svetle oči visokog Spartanca.

– Kako je moguće, Parmenione, da izgledaš tako mlad? Izgledaš kao čovek koji se bliži tridesetj a tebi je koliko, pedeset godina?

– Četrdeset i osam gospodaru.

– Jedeš li neku posebnu hranu?

– Hteli ste da me vidite, gospodaru?

– Ljut si na mene, zar ne? – reče kralj osmehnuvši se na silu. – Pa dobro, mogu to da razumem. Pridruži mi se i popij malo vina. Hajde, slobodno. Za trenutak je izgledalo da će Spartanac odbiti, ali je ipak uzeo bokal i nalio vino u pehar. – A sada sedi i razgovaraj sa mnom.

– Šta želite da kažem, gospodaru? Dali ste mi dva naređenja. Da bih poslušao jedno, morao bih da prekršim drugo. Dok ste vi u borbi, ja sam taj koji komanduje armijom. To ste mi jasno stavili do znanja. Preduzmi sve što je potrebno, rekli ste. Šta želiš od mene, Filipe? Dug je put do Pele.

– Ne želim da izgubim tvoje prijateljstvo – reče Filip – ali mi ti ne olakšavaš posao. Prenaglio sam. Da li to zadovoljava tvoj spartanski ponos?

Parmenion uzdahnu i napetost, kao teret, spade sa njega. – Nikada nećeš izgubiti moje prijateljstvo, Filipe. Ali nešto se isprečilo između nas u poslednje dve godine. Kakvu sam ti ja to uvredu naneo?

Kralj počea svoju crnu bradu. – Koliko ima mojih pobeda? – upitao je.

– Ne razumem. Sve su tvoje.

Filip klimnu glavom. – U Sparti se priča da je spartanski prebeg taj koji vodi Makedoniju ka slavi. U Atini se pitaju šta bi bio Filip da mu nije Parmeniona. Stvarno, šta bih ja bio?

– Shvatam – reče Parmenion susrevši kraljev pogled. – Ja ne mogu ništa da učinim po tom pitanju, Filipe. Pre četiri godine tvoj konj je pobedio na Olimpijskim igrama. Ti ga nisi jahao, ali je to i dalje bio tvoj konj i ti si bio ponosan zbog toga. Ja sam strateg, to je moj poziv i moj život. Ti si kralj, borbena kralj. Kralj ratnik. Vojnici se bore svom žestinom jer si ti uz njih. Oni te vole. Ko zna koliko bi bitaka bilo izgubljeno da se ti nisi borio.

– Ali jedina bitka koju sam ja sam vodio završena je porazom – rekao je Filip.

– A tako bi bilo sve i da sam ja bio prisutan – uveravao ga je Parmenion. – Tvoji peonski izviđači su bili nemarni, nisu pretražili planine, a morali su. Ali, ima još nešto, zar ne?

Kralj se vratio do prozora i ponovo pogledao ka udaljenim triremama. Čutao je, dugo.

– Drag si mome sinu – reče najzad tihim glasom. – Ponekad, kad ima noćne more, on zove tebe. A zatim se smiri. Kažu da ti možeš da ga zagrliš a da ne osetiš bol. Da li je to tačno?

– Jeste – prošaputa Spartanac.

– To dete je omadijano, Parmenione. Ili to, ili je on sam demon. Ja ne mogu da ga dodirnem. Pokušavao sam, to je kao da vrelo ugljevlje prži moju kožu. Kako to da ti možeš da ga zagrliš?

– Ne znam.

Kralj se na silu nasmeja pa se okrenu ka svome generalu. – Sve moje bitke su zbog njega. Želim da stvorim kraljevstvo kojim bi se on ponosio. Želeo sam, želeo sam toliko toga. Sećaš li se našeg puta na Samotraku? Da? Voleo sam Olimpiju više nego sam život. A sada ne možemo da sedimo u istoj sobi duže od dvadeset otkucaja srca a da se ne posvađamo. Pogledaj me. Kada smo se upoznali, meni je bilo petnaest godina a ti si bio ratnik od svojih, koliko, dvadeset i devet? A sada ja imam sede u bradi. Lice mi je puno ožiljaka, oko mi je gnojava lopta koja stalno boli. A zbog čega, Parmenione?

– Učinio si da Makedonija postane jaka, Filipe – reče Parmenion ustajući. – I svi tvoji snovi će se uskoro ostvariti. Šta više od toga možeš da tražiš?

– Želim sina koga bih mogao da zagrlim. Sina koga bih mogao da učim jahanju, bez straha da će se konj srušiti i umreti, raspasti na moje oči. Ne sećam se ničega u onoj noći, na Samotraki, kada sam ga začeo. Ponekad pomislim da on i nije moj sin.

Parmenion preblede, ali Filip nije gledao u njega.

– Naravno da je on tvoj sin – reče Parmenion, trudeći se da mu se u glasu ne oseti strah. – Ko bi drugi mogao da mu bude otac?

– Neki demon iz Hada. Uskoro ću se ponovo oženiti; imaću naslednika jednog dana. Znaš li da pričaju da je prvi zvuk koji je ispustio Aleksandar po rođenju bio režanje, kao kod zveri. Babica ga je zamalo ispustila. Kažu da su mu zenice bile sužene kao kod egipatske mačke kada je prvi put otvorio oči. Ne znam šta je istina od toga. Sve što znam jeste da volim to dete; a ipak, ne mogu da ga dodirnem. Ali dosta o tome! Da li smo mi i dalje prijatelji?

– Ja ću uvek biti tvoj prijatelj, Filipe. Kunem se.

– Onda hajde da se napijemo i pričamo o lepšim danima – naredio je kralj.

Atal je ispred vrata osetio kako ga bes ispunjava. Tiho se udaljio niz hodnik osvetljen bakljama i izašao u noć, a hladan povetarac je raspirivao plamenove njegove mržnje.

Kako Filip ne vidi koliko opasnost predstavlja Spartanac? Atal pljunu, ali je i dalje osećao gorčinu u ustima.

Parmenion. Uvek Parmenion. Oficiri ga obožavaju a vojnici mu se dive. Zar ne vidiš šta se dešava, Filipe? Kraljevstvo će ti preoteti ovaj stranac, najamnik. Atal zastade u senci visokog hrama i okrete se. Mogao bih da sačekam ovde, pomislio je, a prsti su mu se stezali oko drške noža. Mogao bih da mu pridem s leđa i zarijem oštricu, pa da je uvrnem i iščupam mu srce.

Ali ako Filip otkrije... Strpi se, upozorio je sebe. Taj naduveni kurvin sin će se sam postarati za svoj pad, sa svim svojim pogrešnim stavovima o poštenju i časti. Nijedan kralj ne želi poštenje. O, svi oni pričaju o tome! Daj mi jednog poštenog čoveka, kažu oni. Nisu nam potrebne ulizice. Koješta! Oni žele obožavanje i povlađivanje. Ne, Parmenion neće još dugo opstati.

A kada dođe taj blagosloveni dan i on više ne bude u milosti, Filip će mi se obratiti, prvo da ga oslobodim prezrenog Spartanca, a zatim i da ga zamenim kao prvi general Makedonije.

Strateg! Zar je teško dobiti bitku? Udri neprijatelja snažno kao oluja, razbij mu centar i ubij kralja ili generala. Ali Parmenion ih je sve prevario, učinio je da to izgleda kao neka velika misterija. A zbog čega? Zato što je on kukavica, uvek se izmiče iz bitke, i drži se daleko od borbe u kojoj bi nešto moglo da mu se desi. A to niko od njih ne vidi. Slepe budale!

Atal izvuče svoj bodež, uživajući u srebrnom odsjaju mesečine na oštrici.
– Jednog dana ovo će te ubiti, Spartanče – prošaputao je.

BELEŠKA O AUTORU

Dejvid Gemel je do sada objavio tridesetak romana i mnogi ga smatraju najboljim britanskim piscem epske fantastike. Vrlo mlad, sa osamnaest godina, počeo je da piše za dnevne novine: *London Daily Mail*, *Daily Mirror* i *Daily Express*.

Prvi roman *Legenda* objavio je 1984. godine a od 1986. godine potpuno se posvetio pisanju. Pisao je pod pseudonimom Ros Harding. Njegova su dela publikovana u tematskim edicijama i u vidu ilustrovanih romana. Celokupno delo Dejvida Gemela razvrstano je na nekoliko ciklusa. Najpoznatiji su *Priče Drenaja*, *Kamenje moći*, *Rigante*, *Troja...*

Gemel slika složene likove sa istančanim osećajem za humor uz neophodnu dozu realnosti. Čitanje njegovih dela je više od zabave – ono nadahnjuje. Složene i povremeno zamorne ratne strategije čine pripovedanje ubedljivim i čitaoca brzo i lako vode kroz priču.

SADRŽAJ

KNJIGA I, 352. pre n. e.	
Pela, Makedonija, leto	9
Polje Krokus, leto	12
Mala Azija, leto	24
Pela, Makedonija, leto	32
Pela, Makedonija, jesen	50
Pela, jesen	63
Hram, Mala Azija	67
Kraljevina Makedona	72
Makedonija, granica sa Trakijom	78
KNJIGA II, 352. pre n. e.	
Šume Olimpa	85
Kameni krug, vreme nepoznato	90
Šuma kentaura	101
Planine Pinda	126
Brda u Arkadiji	135
Gorgonova šuma	142
KNJIGA III 352. pre n. e.	
Litice Arkadije	175
Ravnica Mantineje	188
Tegejski klanac	198
Sparta	209
Brda Giteuma	229
Sparta	234
Polje krvi	247
Sparta	253
Polje krvi	256
Divova kapija	267

KNJIGA IV

Mijeca, 337. pre n. e.	283
Pela, leto 337. pre n. e.	288
Hram, Mala Azija	299
Letnja palata, Ega	309
Ega, sredina zime 337. pre n. e.	316
Pela, sredinom zime	318
Reka Aksios, zima, 337. pre n. e.	323
Ega	330
Pela, zima, 337. pre n. e.	331
Ega, leto, 336. pre n. e.	337
Ruševine Troje, zima, 335. pre n. e.	340
Velika Frigija, 336. pre n. e.	344
Jonija, proleće, 334. pre n. e.	352
Planina Ida, 334. pre n. e.	355
Reka Granik, 334. pre n. e.	360
Is, jesen, 333. pre n. e.	368
Bitka kod Isa, 333. pre n. e.	372
Lind, Rodos, 330. pre n. e.	377
Suza, Persija, 330. pre n. e.	384
Grad Elam, 330. pre n. e.	390
Vavilon, leto, 323. pre n. e.	394
Praznina, vreme nepoznato	396
Grad pored mora, vreme nepoznato	399
Kapija, Sparta, 352. pre n. e.	402
Rečnik	405
Bibliografija	410
Beleška o autoru	411